

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tal-21 ta' Ottubru, 2005

Citazzjoni Numru. 18/1999/1

Platinum Craft Co.Ltd.

VS

Joseph Camilleri .

Il-Qorti ,
Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha s-soċjeta' attriċi, wara li
ppremettiet :

Illi s-soċjeta' attriċi rrendiet diversi servizzi ta' xogħlijiet,
tiswijiet u miljoramenti għal dawn l-añhar snin fuq opri tal-
bañar proprjeta' tal-konvenut dan dejjen fuq inkarigu ta' l-
istess konvenut u dejjem aċċetta dawn is-servizzi .

Illi l-konvenut għad baqgħalu jagħti lis-soċjeta' attriċi
bilanċ ta' elf u ħamsa u sittin lira Maltija u sbatax-il
ċenteżmu (Lm1065.17c) .

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi minkejja d-diversi interpellazzjonijiet għal ħlas, u minkejja d-diversi promessi ta' pagament da parti ta' l-istess konvenut, l-istess konvenut baqa' inadempjenti .

Illi fil-fehma tas-soċjeta' attriċi dan id-debitu huwa wieħed ċert, likwidu u dovut u l-konvenut m'għandux eċċezzjonijiet xi jqanqal u għalhekk din l-Onorabbli Qorti tista' tipproċedi għas-sentenza ai termini ta' l-artikolu mija u sebgha u sittin (167) tal-Kodiċi ta' l-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, bid-dispensa tas-smiegħ .

Talbet lill-konvenut jgħid għaliex m'għandiex din il-Qorti :

1. Taqta' u tiddeċidi din il-kawża bid-dispensa tas-smiegħ ai termini ta' l-Artikolu mija u sebgha u sittin (167) tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta .

2. Tiddikjara lill-konvenut debitur fil-konfront tas-soċjeta' attriċi fis-somma ta' elf u ħamsa u sittin lira maltija u sbatax-il ċenteżmu (Lm1065.17) .

3. Tikkundanna lil konvenut iħallas lis-soċjeta' attriċi din is-somma ta' elf u ħamsa u sittin lira Maltija u sbatax-il ċenteżmu (Lm1065.17) .

4. Tikkundanna lill-konvenut iħallas imgħaxijiet fuq rata kummerċjali sad-data tal-pagament effettiv .

Bl-ispejjeż kollha inklużi dawk ta' l-ittra interpellatorja spedita fit-28 ta' Diċembru 1998 .

Il-konvenut jinsab imħarrek għas-subizzjoni li għaliha minn issa jinsab ingunt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tas-soċjeta' attriċi, konfermata bil-gurament ta' George Vella .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li biha eċċepixxa illi;

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Illi t-talbiet tas-soċjeta' attriċi huma totalment infondati fid-dritt u fil-fatt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż kollha kontra l-istess soċjeta';

2. Illi kwalunkwe' ammont li kien dovut lis-soċjeta' attriċi kien ġie saldat u l-eċċipjenti m'għandu jagħti xejn aktar ħlas lis-soċjeta' attriċi kuntrarjament għal pretensjoni tagħha ;

3. Illi anke jekk in pessima ipotesi, *datum sed non concessum*, jirriżulta li l-eċċipjenti baqgħalu jagħti xi ħlasijiet lis-soċjeta' attriċi, l-ammont pretiż huwa eċċessiv u esaġerat u di piu' l-azzjoni attriċi hija llum perenta ai termini tal-Artikolu 2148 tal-Kodiċi Ċivili Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta ;

4. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenut ikkonfermata bil-ġurament tiegħu .

Rat il-verbal tagħha tas-17 ta' Frar 2005 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza .

Rat in-noti ta' l-osservazzjonijiet tal-kontendenti .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi d-dokumenti u affidavits eseбити u l-verbali tax-xhieda mismugħa .

Ikkunsidrat :

Illi permezz ta' din il-kawża s-soċjeta' attriċi qed tfittex li titħallas għal xogħol li hija tgħid li għamlet fuq opri tal-baħar tal-konvenut . Għal din it-talba l-konvenut ressaq diversi eċċezzjonijiet fis-sens illi :

(i) kwalunkwe ammont li kien dovut ġie saldat u hu m'għandu jagħti xejn lis-soċjeta' attriċi ;

(ii) jekk baqagħlu jagħti xi ħlasijiet, l-ammont huwa wieħed eċċessiv u esaġerat; u

(iii) L-azzjoni attriċi hija preskritta ai termini ta' l-artikolu 2148 tal-Kap. 16 .

Ġialadarba ngħatat l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, din trid tiġi kunsidrata l-ewwel, għax jekk tintlaqa' jkun inutili li jiġu ttrattati l-eċċezjonijiet l-oħra . Il-pagamenti pretiżi jirrisalu għal xogħol li suppost sar fis-snin 1993, 1994 u 1997 u għalhekk jidher *prima facie* illi, ta' lanqas għal dak li jirrigwarda s-snin 1993 u 1994, dawn għandhom jaqgħu preskritti . Imma kif rajna, l-konvenut ma llimitax ruħu li jeċċepixxi l-preskrizzjoni, u permezz ta' eċċezzjoni oħra jikkontendi illi l-ammont mitlub huwa wieħed esaġerat . Issa kif ġie stabilit mill-Qrati tagħna : "*Eċċezzjoni li l-ammont mitlub huwa esaġerat, hija nkonsistenti ma' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni . Din l-eċċezzjoni ma tistax ma tinftehimx ħlief bħala ammissjoni tal-kreditu iżda wkoll bħala kontestazzjoni tal-quantum.*"¹

U minkejja illi dawn l-eċċezjonijiet il-konvenut jagħtihom bir-riserva tad- "*datun sed non concesso*", l-istess bħal ma ntqal għal min ikun eċċepixxa l-kompensazzjoni flimkien mal-preskrizzjoni, "*xejn ma jiswa li l-kompensazzjoni tiġi opposta in subordine u bla preġudizzju għal preskrizzjoni, għax bil-fatt tiegħu stess il-konvenut li jeċċepixxi l-kompensazzjoni jiġi li rrinunzja għall-preskrizzjoni li hu ma jistax isalva b'sempliċi riserva.*"²

Lanqas ma jidher illi l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni hija kompatibbli ma' l-eċċezzjoni l-oħra tal-pagament mogħtija mill-konvenut . Dan għaliex, għalkemm bħala regola dawn iż-żewġ eċċezjonijiet imorru ma' xulxin, fil-każ tagħna l-konvenut aktar mill-pagament, qiegħed jikkontendi l-ineżistenza assoluta tal-krediti pretiżi kollha . U kif ġie ribadit mill-Qorti ta' l-Appell fis-sentenza ġia ċċitata, fejn bħal ma għandna fil-każ in eżami, il-konvenut kien ikkontesta illi l-attur kien għamillu xi xogħol ieħor apparti dak li għaliegħ kien ġia tħallas : "*Għalhekk filwaqt li*

¹ Qorti ta' l-Appell : Guido J.Vella vs Dr. Emmanuel . G. Cefai : 5.10.2001; ;

² Kollez. vol. XLIV. ii. 519; ara wkoll fl-istess sens Vella vs Cefai hawn fuq citata .

*għie ritenut li l-eċċezzjoni tal-pagament ma kienitx inkompatibbli ma' dik tal-preskrizzjoni, għie li kien dejjem sostnut illi hija inkompatibbli mal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, dik ta' l-ineżistenza assoluta tal-kreditu ..."*³

Billi għalhekk l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni ma tistax tirnexxi, jridu issa jiġu kkunsidrati l-eċċezzjonijiet l-oħra . Il-konvenut jikkontendi illi għax-xogħol li għamlitlu s-soċjeta' attriċi, din għiet imħallsa . Infatti huwa jammetti biss fattura waħda mis-sitta esebiti fil-mori tal-kawża mis-soċjeta' attriċi⁴ . Din tirreferi għal pagament li huwa kien għamel lis-soċjeta' attriċi permezz ta' *bank draft* għal Lm1200, in segwitu għal xogħol ta' stallazzjoni ta' magna kbira, bl-aċċesorji kollha, fuq id-dgħajsa tiegħu . Proprjament din m'hi *invoice* xejn, imma irċevuta ta' pagament għall-ammont imsemmi,⁵ li skond George Vella għas-soċjeta' attriċi, kienet għiet rilaxxjata lilu peress illi għiet mitluba mill-bank li ħareġ id-*draft* . L-*invoices* l-oħra l-konvenut jikkontendi illi qatt ma rċevihom u wisq anqas iffirma għalihom . Jikkontesta wkoll il-ġenwinita' tagħhom billi jidhru illi, għalkemm jirreferu għal xogħol li sar f'dati differenti u fuq firxa ta' żmien, għandhom numru konsekuttiv, u għalhekk maħruġa fuq *invoice-book* wieħed . Huwa ovvju illi l-fotokopji ta' dawn l-*invoices* esebiti minn George Vella ma jirreferux għal xi originali li setgħu ntbagħtu lill-konvenut . Imma appuntu minħabba d-dubbji li beda jitfa' fuqhom il-konvenut, ġew esebiti wkoll il-kotba tal-kummerċ minn fejn ittieħdu d-dettalji ta' kull partita ta' xogħol li s-soċjeta' attriċi ssostni li wettqet fuq inkarigu tal-konvenut . Għalhekk, anke jekk jiġu nrorati għal kollox dawn il-fatturi, jibqa' dejjem il-valur probatorju ta' dawn il-kotba tan-negożju, għax skond il-liġi: **"Il-kotba tal-kummerċ, obligatorji jew le, jagħmlu prova skond il-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili."**⁶ Jingħad f'dan ir-rigward fid-dottrina legali illi : *"La ragione determinante di questa prova sta nelle particolari esigenze del commercio, il quale, per la rapidità delle contrattazioni, esige un mezzo facile di prova, quale e' quello dei libri che e' sempre a portata del commerciante ."*

³ Vella vs Cefai ibid.

⁴ Dokti. GV. 1 sa GV. 6 a fol. 23 - 28 tal-process .

⁵ Dok. GV. 3 a fol. 25 .

⁶ art. 22(1) Kap. 13 .

*Ma la giuridica giustificazione di essa sta, come insegna il Vivante, 'nella garanzia data dalla continuita' cronologica delle registrazioni e dalla loro corrispondenza nei diversi libri.' Queste sono salde garanzie di verita' : la prima perche' difende la verita' delle registrazioni gia' fatte, la seconda perche' ne conferma la verita' col reciproco controllo dei libri . Se non paresse un paradoso si dovrebbe dire che le registrazioni fanno fede in una controversia perche' non furono scritte per servire di prova alla medesima."*⁷

Il-Qrati tagħna dejjem applikaw dawn il-prinċipji u aċċettaw illi l-kotba tal-kummerċ, sakemm miżmuma tajjeb, jikkostitwixxu prova tajba ta' dak li juru, u huwa biss f'każ ta' dubju li għandha tingieb prova aħjar.⁸

Fil-każ tagħna s-soċjeta' attriċi esebiet żewġ kotba tal-kummerċ li fihom hemm imniżżel bid-dettal kollu x-xogħol magħmul u materjal (*spare-parts* ta' magni) fornut lill-konvenut fuq firxa ta' żmien mis-sena 1993 sal-1997 . George Vella, wieħed mid-diretturi tas-soċjeta' attriċi, kif korroborat minn ħutu u missieru, d-diretturi l-oħra li lkoll jaħdmu fin-negozju ta' bini u tiswija ta' opri tal-baħar, spjega kull partita li tidher fuq l-*invoices* minnu esebiti u kif id-dettalji relattivi ttieħdu minn fuq il-kotba tal-kummerċ li huma jżommu dwar in-negozju tagħhom.⁹

Infatti :

(i) l-ewwel invoice (Dok. GV. 1) tirreferi għal xogħol ta' armar ta' magna żgħira fuq il-lanċa tas-sajd tal-konvenut . Din tikkorrispondi ma' deskrizzjoni ta' xogħol u *parts* relattivi mnizżla fuq pagna 150 tal-kbiet kulur orancio esebit, u l-kont għal din il-biċċa xogħol tela' għal Lm416.71 ;

(ii) it-tieni u tielet invoice (Dokti. GV. 2 u 3), kif ġia rajna, jirreferu għall-istallazzjoni tal-magna kbira fuq il-lanċa tal-konvenut, xogħol ammontanti għal Lm1213.37

⁷ Emelio Audoly in Digesto Italiano vol. XIV pag. 903 /

⁸ Bellia vs Mizzi noe.1.12.1957 ; Appell Inferjuri : Joseph Scicluna et vs Grezzju Cianatar et.: 24.3.2004 ; Prim'Awla: PL. Adrian Borg noe. vs Alfred Fenech et noe . : 14.11.2002 .

⁹ ara affidavit ta' George Vella a fol. 18 - 22 tal-process .

li għaliegħ il-konvenut ħallas permezz ta' *bank draft*, dwar dan hemm notament fil-partita relattiva a fol. 179 ta' l-istess ktieb illi sar pagament akkont ta' Lm1200 fit-2 ta' Mejju 1994 ;

(iii) ir-raba' invoice (Dok. GV. 4) tirreferi għal xogħol ta' twaħħil ta' aċċessorji oħra fuq iż-żewġ magni tal-lanċa tiegħu; il-kont relattiv jinsab deskritt fuq paġna 2 tal-ktieb l-aħmar, u tela' għal LM518.99 ;

(iv) il-ħames invoice (Dok. GV. 5) tirreferi għal diversi *parts* oħra mixtrija fl-1994 u tikkorrispondi mal-partita li tidher fuq paġna 25 tal-ktieb l-aħmar, ammontanti għal Lm127.20 . Fuq l-istess partita saret referenza għall-kontijiet preċedenti li kellu l-konvenut, u cioè' dak ta' Lm518.99, dak ta' Lm1213.37 u dak ta' Lm416.71, sabiex il-kont kollu sa dakinhar kien tela' għal Lm2276.27 . Għe notat ukoll illi kien sar il-ħlas akkont ta' Lm1200 fit-2 ta' Mejju 1994, sabiex baqa' bilanċ ta' Lm1076.27. Jidher illi mbagħad minn dan il-kont reġgħu tnaqqsu Lm100 għal *second hand Z-drive* li begħelhom il-konvenut, u fuq dan qablu ż-żewġ naħat, għalkemm il-konvenut ma setax jiftakar kif kien tħallas tagħha . Saret riduzzjoni ukoll ta' Lm100 oħra għal xi *part* oħra (B.W. 5000) skond *invoice* 768, li stranament ħadd mill-partijiet ma semma' fil-kawża, biex il-bilanċ sa' l-10 ta' Novembru 1995 kien ta' Lm876.27 ;

(v) is-sitt invoice (Dok. GV. 6) tirreferi għal kont ieħor ta' Lm10 li sar għal *parts* mixtrija fl-1995 . Din tikkorrispondi mal-partita mnizzla a fol. 3 tal-parti tal-ktieb l-aħmar li tirreferi għas-sena 1995 .

B'hekk jiġi illi skond dawn il-partiti jiġi li għadu dovut mill-konvenut lis-soċjeta' attriċi s-somma ta' Lm886.27, u mhux Lm1065.17 kif intalab fil-kawża preżenti . George Vella spjega kif il-konvenut kien klijent regolari tagħhom, u kien ta' spiss diefnel u ħiereg il-garage tagħhom jordna xi xogħol u jixtri l-*parts* sabiex dejjem jattrezza aħjar il-lanċa tas-sajd tiegħu . Għalhekk ma kienux jitolbuh ħlas fil-pront, imma kienu jnizzlu il-kontijiet dovuti fil-kotba tal-

kummerċ tagħhom, bil-ħsieb li dan jaqta' mill-kont kull tant żmien .

Il-konvenut baqa' ma ġab l-ebda prova kontra dak li rriżulta minn dawn il-kotba tan-negozju, u llimita ruħu biss li jiċċhad illi huwa qatt ordna xi xogħol ieħor jew aċċessorji għad-dgħajsa tiegħu mingħand is-soċjeta' attriċi, apparti dak dwar l-istallazzjoni tal-magna l-kbira . Jikkontendi illi x-xogħol l-ieħor ta' l-istallazzjoni tal-magna ż-żgħira u l-*parts* relattivi saru minn certu Emmanuel Rotin, imma dan baqa' qatt ma ġie prodott bħala xhud in konferma ta' dak li kien qed jallega l-konvenut . U kif tajjeb tissottometti s-soċjeta' attriċi fin-nota ta' l-osservazjonijiet tagħha, huwa ferm stramb kif din setgħet tkun taf bix-xogħol kollu magħmul fuq id-dgħajsa tal-konvenut, b'daqstant dettal kif imniżżel fil-kotba tal-kummerċ tagħha, li kieku ma kienitx hi tassew li wettqet dawn ix-xogħlijiet .

Għaldaqstant, billi l-Qorti hija sodisfatta mill-veraċità ta' dak li juru l-kotba tal-kummerċ esebiti mid-ditta attriċi fir-rigward ta' xogħol imwettaq fuq perijodu ta' diversi snin fuq id-dgħajsa tal-konvenut u l-bejgħ ta' aċċessorji għaliha, u l-konvenut ma ġab ebda prova konvinċenti biex iwaqqa' jew jirribatti dak li jidher fuq l-istess kotba, jiġi li huwa ppruvat illi l-istess konvenut huwa debitur lejn is-soċjeta' attriċi fis-somma li riżultat li għadha dovuta u ċioe' dik ta' Lm886.27 .

Għal dawn il-motivi, tiddeċidi l-kawża billi filwaqt illi tilqa' biss l-eċċezzjoni tal-konvenut illi l-ammont mitlub huwa eċċesiv u tiċċhad l-eċċezzjonijiet l-oħra tiegħu, tilqa' in parti t-talbiet attriċi u :

1. tiddikjara lill-konvenut debitur fil-konfront tas-soċjeta' attriċi fis-somma ta' tmien mija sitta u tmenin lira maltija u seba' u għoxrin ċenteżmu (Lm886.27) ;
2. tikkundanna lill-konvenut iħallas lis-soċjeta' attriċi dan l-ammont ; u
3. peress illi rriżulta illi l-ammont mitlub kien wieħed eċċesiv, l-imgħaxijiet għandhom jibdew jiddekorru biss mid-data ta' din is-sentenza .

Kopja Informali ta' Sentenza

L-ispejjeż tal-kawża għandhom jifhallsu, kwantu għal sest (1/6) mis-soċjeta' attriċi stess u ħames sest (5/6) mill-konvenut .

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----